

**ANETTE MARCHER
& PETER FREDERIKSEN**

**DE RØDE
KHMERER**

**FOLKEMORD
OG FORSONING I
CAMBODJA**

FRYDENLUND

ANETTE MARCHER OG PETER FREDERIKSEN

DE RØDE KHMERER

**FOLKEMORD OG
FORSONING I CAMBODJA**

**DET 20. ÅRHUNDREDES
HISTORIE REDAKTION: PETER
FREDERIKSEN**

Frydenlund

DE RØDE KHMERER

© Frydenlund og forfatteren

1. udgave, 1. oplag, 2002

ISBN 978-87-7118-171-5

Grafisk tilrettelæggelse: Klaus Frederiksen

Grafisk produktion: AKA-print, Århus

Foto: Polfoto side 88, 95, 98, 100

Kopiering fra denne bog eller dele deraf er kun tilladt
i overensstemmelse med overenskomst mellem
Undervisningsministeriet og Copy-Dan.
Enhver anden form for kopiering er uden forlagets
skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende
dansk lov om ophavsret.
Undtaget herfra er korte uddrag i anmeldelser.

Bogforlaget Frydenlund
Alhambravej 6
DK-1826 Frederiksberg C tlf.:
3393 2212
post@frydenlund.dk
www.frydenlund.dk

I serien er tidligere udkommet:

Mette Holm: **KINA** • Fra kejserdømme til kapitalisme Kai
Rasmussen: **IRLAND** • Fra påskeoprør til påskeaftale
Peter Kyhn: **DE BALTISKE LANDE**

Indhold

Forord 7

En rød khmer-soldats dagbog 9

Fra storrige til fransk koloni 15

Franskmændene i Indokina 17
Sydøstasien som smeltedigel 17
Perifere protektorater 19
Ankor kommer ud af glemslen 20
Kampen for uafhængighed 21
Politisk opvågningen 22
Pol Pot i Paris 24
Endelig uafhængighed 24

Uafhængighed og borgerkrig 1954-75 26

Sihanouk tager magten 26
Balancepolitikken 27
Sihanouk - landsfader og levemand 28
Ny krig i Vietnam 32
Den åbne dør mod øst 32
Røde khmerer - blå khmerer 32
Lon Nol slår til 34
Sihanouks raseri 35
Pol Pot i offensiven 37
Slutspil 37

Demokratisk Kampuchea - et utopisk eksperiment 39

Planøkonomi og selvforsyning 39
Evakueringerne 42
Forskel på folk 44
Risen der blev væk 44
Bønderne og bondestaten 47
De skjulte ledere 48
Udrensninger 51
Pol Pot 52
Prins i bur 53

Torturens templer - dødens marker 54

Tuol Sleng 54

Dræbermaskinen 57
I ledtog med Kina 59
Krigen mod Vietnam 61
Massakrer i øst 62
Terrorregimets fald 64

Stormagternes kastebold 1979-91 66

Oprørere igen 68
Propagandakrigen 69
Museum og tribunal 71
Sihanouk under pres 73
ASEAN går på banen 73
Flygtningebyer 74
Bambusmuren 75
Håb om fred 77

Det nye Cambodja 1992-2000 79

Hjem til Cambodja 79
Politiske problemer 81
Dollar og Coca-Cola-kultur 83
Miraklet i maj 84
Rivaler på slap linie 86
Pailin hopper af 87
To kup 89
En ny fredsplan 89
Eneherskeren Hun Sen 90
Hun Sen - en demokratisk valgt diktator 92
Den sidste Røde Khmer 93

Fremtid uden forsoning? 94

Katalysatoren leng Sary 94
Nye tider 96
Forsinkelser og modstand 96
De store forbrydelser 97
Hun Sen siger nej 99
Et blandet tribunal 99
Den svære forsoning 100
Det kollektive trauma 101

Oversigt over kilder 102

Forord

De Røde Khmerers revolution i Cambodja fra 1975 til 1979 er et af de mørkeste kapitler i det 20. århundredes historie – et kapitel som stadig frembringer flove miner og krumme tæer på den internationale scene og frygt og had i den cambodjanske befolkning. Rigtig mange – deriblandt de overlevende Røde Khmer-ledere – ville i dag foretrække at glemme dette rædselsregime, som på mindre end fire år slog mindst 1,7 millioner mennesker ihjel.

Men forbrydelser af den størrelsesorden går ikke i glemmebogen af sig selv, og en frygtindgydende påmindelse om Pol Pot og hans Røde Khmerer findes stadig midt i landets hovedstad, Phnom Penh. Her ligger Tuol Sleng, det frygtede og berygtede torturfængsel, som de kommunistiske Røde Khmerer indrettede i en tidligere gymnasieskole. Bag fængslets pigtrådsomspændte mure blev mindst 14.000 mennesker tortureret og myrdet, og man kan stadig møde de rædselsslagne ofre i de hvidkalkede bygninger. For fængslet er nu et museum, og de billeder, som De Røde Khmerer tog af deres fanger – både før og efter torturen – hænger på væggene i museets stille, tomme sale. Tusinder af dem. Kvinder, mænd, børn og babyer med et frygtsomt og spørgende blik rettet direkte ind i kameralinsen.

Man glemmer dem aldrig, de billeder – lige så lidt som nogen cambodjaner nogensin-

de glemmer de enorme lidelser, som Pol Pot og De Røde Khmerer påførte befolkningen under det, der betragtes som en af århundredets største forbrydelser mod menneskeheden.

Cambodjanerne glemmer heller aldrig, at tusinder allerede inden Pol Pot kom til magten, havde mistet livet i borgerkrigen og USA's militærkampagne mod Vietnam, eller at tusinder flere skulle dø eller fordrives fra deres hjem i en ny borgerkrig i 1980'erne, sponsoreret af USA, Kina, Sovjetunionen og andre stormagter. Cambodja er i dag et fattigt land uden mange historiebøger, men cambodjanerne gemmer deres lands tragiske fortid i deres hjerter.

Og Cambodja bliver først rigtig fascinerende, når man kender landets historie. Man begynder at spørge sig selv, hvordan disse mennesker nogensinde har overlevet alle deres lidelser. For nok har både landet og befolkningen store fysiske og psykiske ar efter alle grusomhederne, men cambodjanerne er stadig et venligt, gæstfrit og håbefuldt folk. Trods smerten og lidelserne har de bevaret livsglæden og troen på en bedre fremtid – en fremtid, som er uløseligt forbundet med den forsoning, som Cambodja i dag forsøger at tage hul på. Nogle taler om et egentligt retsopgør, andre om en sandheds- og forsoningskommission. Men de fleste cambodjanere er stadig

henvist til at bearbejde smerten på den samme måde, som de har gjort de sidste 25 år: Ved at fortrænge den.

Denne bog er som de andre bøger i serien om det 20. århundredes historie skrevet og tilrettelagt specielt til historieundervisningen på ungdomsuddannelserne. Den indleder med et kapitel, som beskriver den tidligere Røde Khmer-soldat Dom Chhunys liv fra begyndelsen af 1970'erne og frem til i dag. Forhåbentlig vil kapitlet sætte en række tanker og spørgsmål i gang hos læseren inden de følgende kapitlers mere kronologiske gennemgang.

Vores håb er, at bogen ud over at belyse et vigtigt problemfelt i det 20. århundredes historie – nemlig De Røde Khmerers rædselsregime – også kan være med til at rejse diskussionen om, hvordan et land og dets befolkning rejser sig efter et folkemord. Den diskussion fortsætter nemlig lang tid efter, at folkemorderne er fordrevet eller – som De Røde Khmerers topleder Pol Pot – er sovet fredeligt ind af alderdom

Anette Marcher og Peter Frederiksen

www.his2rie.dk

De Røde Khmere - Folkemord og forsoning i Cambodja indgår i Det 20. århundredes historie, der er en serie af netbaseret undervisningsmateriale specielt tilrettelagt for historieundervisningen i ungdomsuddannelserne.

Bogen indledes med et kapitel, som beskriver den tidligere Røde Khmer-soldat Dom Chhunys liv fra begyndelsen af 1970'erne og frem til i dag. Forhåbentlig vil kapitlet sætte en række tanker og spørgsmål i gang hos læseren, inden de følgende kapitlers mere kronologiske gennemgang.

Serien har sin egen hjemmeside, hvor der findes arbejdsopgaver og henvisninger til links og relevant litteratur. Dette gælder selvfølgelig også for denne bog om De Røde Khmerer. Der findes på hjemmesiden desuden et omfattende kildemateriale, der uddyber og perspektiverer grundteksten (se oversigt over kilderne side 102-103).

Det er tanken, at bogen bruges i forbindelse med hjemmesiden og kilderne, der kan printes ud og anvendes direkte i undervisningen. For at fremme arbejdet med billeder og tekster er der på hjemmesiden bl.a. afsnit om historisk metode og om billedanalyse. Hjemmesiden findes på internetadressen: www.his2rie.dk

Peter Frederiksen

Redaktør for serien

1

En Røde Khmer-soldats dagbog

For 24-årige Dom Chhuny var den 17. april 1975 en dag fuld af både glæde og ærgrelse. Det var dagen, hvor den ultrakommunistiske partisanbevægelse De Røde Khmerer efter en årelang, brutal borgerkrig indtog Cambodjas hovedstad, Phnom Penh. Chhuny hørte om magtovertagelsen over en militærradio. Han jublede. I de foregående fire år havde den unge bondesøn sat livet på spil i guerillaernes kamp for at styrte landets højreorienterede regering. Nu var det endelig lykkedes.

Det eneste, der ærgrede Chhuny, var, at han ikke selv havde været blandt de sejrende guerillasoldater, som marcherede ind i Phnom Penh. Tre dage forinden var han i et af krigens sidste slag blevet såret af en granat og lå nu med venstre arm i forbindelse på et militærhospital lidt vest for byen. Men på denne dag glemte han alt om både fysiske smerter og krigens rædsler – ligesom alle hans soldaterkammerater på feltlazarettet gjorde det.

Alle på hospitalet var glade. »Vi lo og jublede og fejrede sejren. Nogle sang revolutionære sange. Om aftenen var der nogle, som tændte stearinlys«, husker den 49-årige Røde Khmer-veteran 25 år efter De Røde Khmerers sejr.

Inde i Phnom Penh blev de revolutionære tropper – mange af dem kun halvstore teenagere og meget yngre end Chhuny – modta-

get med jubel og klapsalver af hovedstadens indbyggere. Under den mere end fem år lange borgerkrig fra 1970 til 1975, var hundredtusinder af flygtninge strømmet til byen på flugt fra krigshandlinger og bombardementer i landdistrikterne, så byen var svulmet op til dobbelt størrelse. Både gamle og nytillkomne beboere led under horrible levevilkår – der var hverken plads, mad eller medicin til alle – og De Røde Khmerers lange belejring gjorde det kun værre.

Så da de barfodede Røde Khmer-partisaner i deres sorte pyjamas-uniformer marcherede ind i byen, så befolkningen dem nærmest som en slags befriere. Nu var borgerkrigen slut, og livet kunne blive normalt igen. Tusindvis af mennesker kastede blomster op til guerillasoldaterne, som rumlede igennem gaderne på pansrede mandskabsvogne og lastbiler. Andre overdængede partisanerne med cigaretter og madvarer.

Jubelen fik en brat ende. For kun få timer efter soldaternes indtog gik De Røde Khmerers terrorapparat i gang. Folk med tilknytning til det faldne regime blev henrettet på stedet. Og med soldaternes geværløb i nakken blev samtlige to millioner indbyggere i Phnom Penh beordret til øjeblikkeligt at evakuere byen. Syge, sårede og døende blev smidt ud af hospitalerne og sendt ud på landevejen. Familier blev skilt fra hinanden i tumulten, og

Da de barfodede Røde Khmer-partisaner i deres sorte pyjamas-uniformer marcherede ind i Phnom Penh 17. april 1975, så befolkningen dem som en slags befriere. Nu var borgerkrigen slut, og livet kunne blive normalt igen.

---

mange nåede end ikke at pakke lidt tøj og forsyninger, inden de blev tvunget til at forlade deres hjem.

Uden for militærhospitalet, hvor den unge Chhuny lå, marcherede tusindvis af evaku-

erede byboere nu forbi. Strømmen af forvirrede, bange mennesker blev eskorteret af bevæbnede Røde Khmer-soldater, der truede og hundsede med folk for at få kolonnen til at bevæge sig fremad så hurtigt som muligt. Fra sin seng på lazarettet hørte Chhuny om evakueringen, men han forstod det egentlig ikke og tænkte ikke ret meget over det.

»Vi tog os ikke af det. Vi var bare glade for at have vundet«, fortæller han.

For selv om Chhuny havde kæmpet i Pol Pots revolutionære hær i tre år, havde han på det tidspunkt stadig ikke rigtig begreb om, hvad det ville sige at være Rød Khmer. Det